

Svakako je za naš napredak doprinesen znamenit prilog. Obe su knjige najmodernija obnova onih temelja, na kojima se izgrađuje philosophia perennis.

Zato kod takve knjige — namjesto superlativne ocjene koju punim pravom zaslužuje — držim da ima više smisla staviti neke opaske koje bi mogle biti na korist knjizi. Tako bih napr. kod prikazivanja o kauzalnom principu želio najprije objašnjenje (br. 66) a onda pitanja (br. 65); isto važi za neka druga mjesta. Argumentacija bi mogla biti istaknutija, da čitalac nedvojbeno uvidi neposrednu očevidnost principa. Možda ovako: kontingentno po sebi (= po onome što jest) jednako dopušta egzistenciju i neegzistenciju; a kad ima egzistenciju, to je ili ovisno od nečega što je izvan toga kontingentnoga i što mu daje egzistenciju (= iskustveno poznata uzročna ovisnost), ili je sasvim neovisno, — a ovo drugo je nemoguće, jer bi u tom slučaju samo po sebi dopuštalo neegzistenciju (kako je, rekosmo, u pojmu kontingentnog bića) i ujedno ju ne bi dopuštalo time što egzistira. (U br. 68 previše je mimogred apsolviran Geysler.) — O »trima istinama« (br. 74) držim da nije dosta rečeno. Odlučno je za prosuđivanje ove teorije da se ne pregleda njezin stav ad hominem (scepticum). Osim toga, po ovoj teoriji princip kontradikcije ne dobiva svoju istinu iz iskustvene (»prve«) istine o jastvenoj egzistenciji — kako bi po tekstu knjige moglo izgledati —, nego je pojam egzistencije uzet (i opet proti skeptiku) kao objekt principa. Uotsalom, o toj se temi sada opširnije raspravlja u »Bogoslovskoj Smotri«. — Kod partije o relativizmu i idealizmu (str. 124 sl.) trebalo bi ipak nešto iscrpnijeg prikaza i imanentne kritike kod suvremenih nazora. — Za mogućnost metafizike (267 sl.) ne bi previše bilo i da je više rečeno. Pogotovo su dva posljednja odlomka (284 sl.) ispala odviše sumarno; koliko bi kritičke obradbe trebalo napr. samo za Hessenove neodmjerene tvrdnje (u »Wertphilosophie« 1937)! — To neka su gdje koje primjedbe za knjigu koja je podobna da se svestrano dotjera do idealnih zahtjeva.

Z.

J. Müller S. J.: Der heilige Joseph. Die dogmatischen Grundlagen seiner besonderen Verehrung. 264. S. Kart. S. 8.50, RM 5.—; in Leinen S. 10.50, RM. 6.20. Verlag Felizian Rauch, Innsbruck, Leipzig 1937.

To su predavanja (16), što ih je o sv. Josipu u zimskom semestru g. 1934/35 držao svojim slušačima na teološkom fakultetu u Innsbrucku znameniti profesor, učenjak i pisac J. Müller. Piscu je svrha, da poda iscrpivi dogmatski traktat o sv. Josipu. U uvodnom predavanju govori pisac o povijesti štovanja sv. Josipa i o teološkoj literaturi o sv. Josipu. Iza toga dokazuje na temelju sv. Pisma i tradicije, da je između sv. Josipa i Bl. Djevice Marije postojala prava i istinita ženidba (II. Vortrag). Ta je ženidba dakako bila djevičanska, kako se to opravdano zaključuje iz evanđelja sv. Luke I, 26—38 i sv. Mateja I, 18—25. Bl. Djevica Marija bila je kraj toga Djevica čitav život, prije i poslije poroda. Odatle sv. oci opravdano zaključuju na potpuno i trajnu čistoću i sv. Josipa. Njega je naime Božja providnost odabrala, da bude trajno povezan uz najuzvišenije osobe Isusa i Marije, kao glavar božanske familije. Zar si možemo zamisliti, da bi se najčišća Djevica htjela povezati u ženidbeni vez s onim, za koga ne bi znala, da je također učinio zavjet vječnog djevičanstva. (III. Vortrag).

Nadalje dokazuje pisac, da djevičanska ženidba ne sadrži nikakvo protuslovlje. Ženidba naime imade trostruku svrhu: radanje i odgajanje djece, uzajamno pomaganje i stišavanje požude (remedium concupiscentiae). Ovo je trostruka svrha, koju ženidba imade po svojoj naravi (finis operis). Za valjanost ženidbe nije potrebno, da netko želi ostvariti sve tri ove svrhe nego je dostatno, da subjektivni cilj ili motiv sklapanja bude bilo koji od ovih ciljeva i da subjektivni ženidbeni cilj nije nespojiv s objektivnim ciljevima. Treba nadalje razlikovati pravo i uporabu prava. Netko može posjedovati pravo, ali ga nikad ne izvrši. Tako u ženidbi postoji uzajamno pravo na tijelo, a ipak se to pravo ne mora izvršiti. Pak ako ženidbeni drugovi mogu iza vjenčanja obećati, da se ženidbom neće nikad poslužiti, a ženidba ipak ostane valjana, tako mogu oni zavjetovavši prije čistoću ući u ženidbu uzajamnom pogodbom, da se pravom, koje se ženidbom stiče, ne će poslužiti. Oni su si doduše predali pravo na tijelo, ali su se već unapred odrekli uporabe toga prava uzajamnom obvezom i obećanjem. Zavjet dakle čistoće nije u protimbi s juridičkom vlasti, koja se na tijelo ženidbenog druga stiče ženidbenim ugovorom. Stoga ni zavjet čistoće sv. Josipa i Bl. Dj. Marije nije priječio, da njihova ženidba bude pravno valjana. (IV. Vortrag).

Ženidba između sv. Josipa i Bl. Djev. Marije, u koju su oni unatoč svoga djevičanstva ušli i to očito po Božjem nadahnuću, nužno je u vezi s utjelovljenjem Božjeg Sina. Njezina je svrha da služi tome utjelovljenju. Stoga je prema sv. Tomi poglavita svrha te ženidbe, da se u njoj kao zakonitoj vezi rodi Krist, da Ga nevjernici ne odbiju kao nezakonito dijete; nadalje, da se po starom običaju po mužu uzmogne utvrditi njegovo porijeklo, da ga Josip uzmogne odgojiti i odhraniti, te da Bl. Dj. Marija bude zaštićena u svojoj časti (V. Vor.). Ta djevičanska ženidba bila je nerazrješiva, prožeta uzajamnom vjernošću, a njezin plod je dijete Isus. Bog je htio, da se njegov Sin rodi od udate djevice, jer je uopće već u raji zemaljskom osnovao obitelj, iz koje jedino kao zakonite veze treba da izlazi potomstvo. Tako je sv. Josip, koji se odazvao Božjem pozivu, da si uzme za ženu presv. Djevicu koja imade roditi Spasitelja u pravom braku, na neki način omogućio utjelovljenje Božjeg Sina, i bio dispozitivni uzrok onakovog utjelovljenja, kakvo je odredio Bog. Zato odnošaj sv. Josipa prema Isusu dovoljno ne označuju nazivi: hranitelj, adoptivni otac, zakonski otac. Sv. Josip je otac djeteta Isusa u punom opsegu očinstva isključivši naravno tjelesno rođenje. Ta Isus je začet i rođen u zakonitoj ženidbi, koju je omogućio sv. Josip, on je darovan kao plod te ženidbe, darovan ne samo Mariji nego i Josipu. Obojica su prema odredbi Božjoj sudjelovali kao dispozitivni uzroci kod njegova rođenja. Ne dakako na naravni nego na svrhunaravni način, naime po svome Bogu zavjetovanom djevičanstvu i po djevičanskoj ženidbi. Pa kao što je Bl. Dj. Marija mati Božjeg Sina, tako je sv. Josip, dakako u analogonom značenju, otac Isusov. Očinstvo sv. Josipa prema djetetu Isusu zasnjeđuju i sv. oci, napose sv. Augustin i sv. Jeronim, a iza 8. vijeka, Radbertus, sv. Toma Akvinski, Gerson, Suarez i dr. Djevičanski ženidbeni vez sv. Josipa sa Bl. Dj. Marijom te njegovo očinstvo prema djetetu Isusu, koje je s time nerazdruživo spojeno, stvaraju osnovnu, bitnu svrhunaravnu odliku sv. Josipa. Iz te osnovne odlike izviru

druge. Tako je sv. Josip, jer je bio pravi muž bl. Dj. Marije, a kroz duhovno, moralno radanje u pravom smislu otac božanskog Spasitelja, imao sva prava i dužnosti muža i oca, u koliko su dakako ona pomišljiva prema svetim osobama Isusa i Marije. On je stoga bio glava familije. On je nadalje u ovoj sv. obitelji bio zamjenik vječnog Oca i to na način neisporodivo savršeniji nego ikoje stvorenje. Konačno sv. Josip ušao je kao i bl. Djev. Marija u hipostatski red, u koji spada sve ono, što je direktno i djelotvorno poslužilo ostvarenju hipostatskog sjedinjenja ljudske naravi s drugom božanskom osobom. U taj red osim bl. Djevice Marije ne spada ni jedno biće, jer sve zadaće i službe ostalih bića s jedne strane već pretpostavljaju ostvarenim red hipostatskog sjedinjenja, a s druge bi strane mogle postojati, iako Božji Sin ne bi došao na svijet začecem i rođenjem od Djevice. Očito je nadalje, da je dostojanstvo sv. Josipa zbog djevičanske ženidbene veze s bl. Dj. Marijom, zatim zbog njegovog očinstva, njegovog položaja kao glave obitelji i uključenja u red hipostatskog sjedinjenja te njegove najtješnije unutarnje veze s Bogom u nekom smislu beskonačno. T. j. sv. Josip, kao pravi otac djeteta Isusa, posjeduje takvu svrhunaravnu uzvišenost i dostojanstvo, kakvo osim bl. Djevice Marije, ne pripada nijednom čovjeku. Ovom uzvišenom dostojanstvu odgovara i osobna svetost sv. Josipa, koja je tolika, da izuzevši bl. Djevicu Mariju nadilazi sve svece. Sve ove odlike čine oslon religioznog poštovanja sv. Josipa. K tomu treba još dodati, da je on patron Crkve. Ovaj protektorat nad Crkvom temelji se na tom, da je sv. Josip glava sv. familije. Prečista Djevica, jer je mati Kristova, jest i majka otkupljenih. Slično i sv. Josip, jer je otac Kristov, jest i otac vjernih i zaštitnik Crkve. Uzvišeni položaj, dostojanstvo i svetost sv. Josipa osnov su njegovog štovanja. To je poštivanje specifično veće od štovanja svih ostalih svetaca. Bogoslovi ga zovu protodulia. Na koncu iznosi pisac kakve je dimenzije poprimio kult sv. Josipa, naročito iza pontifikata Pija XI. (Vor. VI.—XVI.)

Ova iscrpiva predavanja o sv. Josipu s pravom je kritika pozdravila i prozvala dogmatikom sv. Josipa. Sve što nam pruža sv. Pismo i crkvena predaja, tu je podvrgnuto oštroj analizi i znanstvenoj kritici. Iz tih premisa stvara auctor neumoljive logičke zaključke, koji pojavu sv. Josipa u ekonomiji spasenja nada sve snažno osvjetljaju određujući točno njegov položaj, dostojanstvo i svetost, a po tom štovanje, koje mu dugujemo. Ovo strogo znanstveno raspravljanje ipak je izneseno tako pregledno, jasno i lakim stilom, da će knjigu bez teškoće pročitati i naobraženi lajk. Ovo uistinu duboko teološko djelo bit će od velike koristi ne samo onima, koji teže za proširenjem teološkog znanja, nego će biti i bogato vrelo pouke i nadahnuća onima, koji istine sv. vjere imaju tumačiti u školi ili propovijedati u crkvi. Pouka po ovoj knjizi bez dvojbe će ostvariti autorovu želju, da se što više produbi i proširi poznavanje sv. Josipa, a po poznavanju da se rodi i proširi nježna ljubav i poštovanje ovog velikog patriarha. Knjigu toplo preporučujemo.

Dr. Stj. Bakšić.

Recenzija »Kanonskog prava« dra fra Ante Crnice (Bogoslovo v. Smotra, 1937, 429) vrlo je zlo primljena od strane autora ove knjige. U »Novoj Reviji« (1937) napisao je repliku, koju je i u zasebnoj brošuri umnožio i rasturio. U toj svojoj replici ne prima i ne priznaje opravdanom